

Ювілеї

Марія ГОРБАЛЬ

АНДРІЙ ПЕТРОВИЧ СУХОРСЬКИЙ. До 85-ліття від дня народження

К оли говоримо про Андрія Петровича Сухорського, Заслуженого майстра народної творчості України (1984) (нар. 21 серпня 1929 р., с. Вілька Сянницького повіту), то засвідчуємо яскравий приклад безсмертя генної пам'яті.

Батько Андрія Сухорського, Петро (нар. 13 липня 1903 р.), — народний лемківський різьбяр, змалку вчився різьбити у свого батька. А якщо заглибитись у подальше родове коріння, то прабабки — теж різьбярі. Сини Андрія Сухорського: Богдан — різьбяр по дереву, Володимир і Андрій — скульптори-професіонали. Усі три — провідні українські митці.

У серпні 2014 р. Андрій Петрович Сухорський відзначає свій 85-літній ювілей. А отже робить певний підсумок — звіт прожитого життя. А він чималий.

В 11-літньому віці залишився сиротою — померла мама. У 1945 році родина Петра Сухорського, як і весь народ Лемківщини, були депортовані з рідних земель. Опинилась родина Сухорських на Тернопільщині. Життя впроголодь. Єдина надія — на свої руки.

Весною 1947 року, нарізббивши різноманітних виробів із дерева, юний хлопчина їде до Львова, щоб продати їх, щоб заробити якусь копійчину. Та кому продась? — Голодний 1947-й! А ноги чомусь несуть до Музею народних промислів (нині Музей етнографії та художнього промислу ІН НАН України). Зустріч із директором музею Володимиром Паньківим. Директор узяв усі вироби, заплатив так, що Андрій не сподівався. Сказав робити і принести ще. А наступного року директор музею В. Паньків допоміг йому прописатися у Львові, згодом ввів у творчий колектив лемківських різьбярів — у цех лемківської різьби, який він, Володимир Паньків, і створив.

Першими, хто увійшов до цього цеху, були брати Василь та Іван Одрехівські, Петро Орисик, Антін Фігель, інші земляки, та він, Андрій Сухорський. Він уже серед своїх.

*Мені тринадцятий минало.
Я пас ягнята за селом.*

Шевченкові слова обпалювали серце кожної дитини. А особливо сироти.

*Мені здається, що це я,
Що це ця молодість моя.*

І Андрій, який зазнав сирітської долі, всю душу вкладає у скульптурну композицію «Мені тринадцятий минало» (1951). Через три роки — інший варіант цього твору, а ще через три роки — третій, ще

Андрій Сухорський. Фото В. Максимовича, США

інший варіант своїх і Шевченкових переживань. Його Шевченкіана 1956—1964 років — це «Наймичка», «Малий Тарас», «Гайдамаки», «Ой три шляхи широкії», «Перебендя», «Дума» тощо. До 170-річного ювілею Т. Шевченка (1984) створив кілька скульптурних портретів Шевченка, два варіанти «Кобзаря» та інші вироби з персонажами його творів. Разом із сином Богданом створив кілька високохудожніх виробів до 175-річчя від дня народження Т. Шевченка (1989).

Крім гірських орлів та диких звірів Андрій Сухорський різьбить побутові сцени з життя у формі малих скульптур — «Мати», «Сопілкар», «Чабан з вівцями», «В найми до пана», «Лисичка-сестричка» тощо. Вже ранні роботи (до 1949 р.) «Орел», «Коваль», «Верблюд», «Дід і собака» були високо оцінені. Після 1949 року створив композиції «Бідняк з плугом», «Повернення з війни», «Прикордонники» і ряд інших. Скульптура малих форм: «Собаки напали» (1949), «Юна гусятниця» (1959), «Кобзар» (1964), «Господар Верховини» (1969).

Заслужене визнання митцеві принесли твори на лемківську тематику. Це «Лемко-вівчар», «Лемко-різьбяр» (1979), «Лемко в чугані», «Лемко везе дрова» (1990), «Козак на коні» (1992) та інші. Віртуозна багатофігурна композиція «Переселення» (1985, Музей українського народного декоративного мистецтва, Київ). Понад сто найкращих

його творів представлені в експозиціях музеїв Москви, Санкт-Петербурга, Києва, Львова та інших міст — «Козак-Мамай» (1981, 1991), «На ярмарок» (1988), «Чабан» (1993), «Різдво» (1994), «Козак з дівчиною» (1995). Твори Андрія Сухорського експонуються на обласних, республіканських та зарубіжних виставках, зокрема в Болгарії, США, Канаді, Франції, Індії, Румунії, Німеччині, Польщі, інших країнах. Тільки 87 експонатів знаходиться в фондах Музею українського народного декоративного мистецтва в Києві, багатьох інших музеях України. Міністерство культури УРСР заповує багато творів Андрія Сухорського для музеїв східних областей України: Дніпропетровська, Луганська, Запоріжжя тощо. Тематика — як побутова, так і Шевченкіана, в т. ч. композиції «Кобзар з поводитирем».

Репродукції творів Андрія Сухорського поміщені в каталогах республіканських виставок: «Художня виставка, присвячена 100-річчю з дня смерті Т.Г. Шевченка» (К., 1961), «Юбилейная художественная выставка» (К., 1964).

В 1980—1995 рр. дерев'яні бюсти Тараса Шевченка (висотою 25—30 см) митця Андрія Сухорського реалізуються в Київському художньому салоні. Реалізація настільки інтенсивна, що автор не встигає задовольняти попит покупців. Однак змінюється директор салону і бюстів Шевченка у митця більше не замовляє цілком.

Нашому ювіляру 85. У свій час через один голос Художньої ради Андрієві Сухорському не присвоїли звання Народного майстра України. Та він народний. Його тисячі дерев'яних виробів розійшлися по всій Україні, по всьому світу. На нього рівняються як вітчизняні, так і зарубіжні митці. Ось як пише дослідник скульптури Леоніда Позена Л. Владич (Владич Л. Леонід Володимирович Позен. — К., 1961): «Підкреслена простота і невибагливість композиційної будови, властива творам Позена, без сумніву, йде від народної скульптури... Дуже показове порівняння групи «Оранка в Малоросії» з роботою на цю ж тему відомого лемківського різьбяра, нашого сучасника Андрія Сухорського».

21 серпня 2009 року в Національному палаці мистецтв «Україна» в Києві проходила виставка творів народних майстрів, на якій багато робіт представив і Андрій Сухорський. Ці роботи були високо оціне-

ні державою — митець був нагороджений орденом «За заслуги» 3-го ступеня.

Незважаючи на поважний вік, Андрій Сухорський і зараз є активний громадський діяч, член правління Фондації дослідження Лемківщини у Львові, заступник голови комітету лемківської церкви св. Володимира і Ольги (знаходиться в Музею архітектури і побуту, м. Львів).

Великою гордістю Андрія Сухорського є його сини, професійні митці-скульптури Володимир (8.VIII.1957) і Андрій (2.VIII.1960). Обидва — члени Спілки художників України (з 1989). Вони — автори багатьох скульптурних творів з дерева та інших матеріалів. Окремі їхні, виконані спільно твори, — це багатофігурний комплекс «Захар Беркут» (1986), проект пам'ятника князю Данилу Галицькому (1987), проект пам'ятника Тарасові Шевченкові у Львові (1988), — у 1994 році пам'ятник було відкрито. У 1997 році сини Андрія Сухорського стали переможцями конкурсу на найкращий проект пам'ятника Юрію Змієборцю у місті Львові. Пам'ятник відкрито в 1999 році.

У 2015 році, до 200-річчя від дня народження Михайла Вербицького та 150-річчя від першого публічного світського виконання гімну «Ще не вмерла Україна» (у Перемишлі, на вечорі, присвяченому вшануванню пам'яті Великого Кобзаря), у Львові заплановано звести архітектурну композицію «Автор і гімн України» — проект творчого колективу скульпторів Андрія і Володимира Сухорських та архітектора Володимира Стасюка. Вирішення ідеї пам'ятника спонукає глядача до прямого спілкування з образом композитора. Михайло Вербицький наче серед львів'ян та гостей міста.

67 років тому до Музею народних промислів прийшов бідний лемківський хлопчина з десятком різьблених з дерева композицій — робив те, що робив його батько, його дід, прадід. В 2014 році в цьому ж музеї, Музеї етнографії та художнього промислу ІН НАН України, культурна громадськість Львівщини відзначатиме 85-літній ювілей митця, відомого всьому світові, Андрія Петровича Сухорського.

З роси і води Вам, дорогий ювіляре, на многії літа!